

JUNI 2011

59

BULLETIN
VAN DE BOTANISCHE
TUINEN
WAGENINGEN

DE STICHTING VRIENDEN VAN HET ARBORETUM TE WAGENINGEN

Van de voorzitter

Met veel belangstelling heb ik uitgekeken naar de visie van de Universiteit op de ontwikkeling van het gebied de Dreijen. Deze visie is verwoord in een recente commissievergadering van de gemeenteraad. Wageningen UR zal naar verwachting rond 2016 alle locaties op de Dreijen hebben verlaten en het vastgoed zal worden verkocht. Maar nu het goede nieuws: de Dreijentuin blijft in bezit van de Universiteit. Samen met Het Depot wordt verder gewerkt aan een grondige en zorgvuldige opknopbeurt, waarvoor Het Depot en de WUR ieder 200.000,- euro per jaar bijdragen. Welke activiteiten Het Depot in de onmiddellijke omgeving van de tuin nog verder onderneemt, heeft U in het vorige bulletin kunnen lezen. Planten, die buiten de hekken stonden - waaronder de rozen - zijn verplant naar Belmonte. Graag hadden wij U meer willen vertellen over het toekomstige beheer van dit arboretum. Omdat nog niet alle bestuurlijke haken in de overeenkomstige ogen zijn vastgemaakt laat het nieuws op zich wachten. Ik heb overigens alle vertrouwen in een goede oplossing en zodra er iets te melden valt zullen wij e-mail en nieuwsbrief gebruiken om U op de hoogte te brengen.

In het volgende nummer van dit Bulletin hopen wij ook meer over de opknopbeurt van de Dreijentuin te kunnen vertellen. Als ik U een raad mag geven: wacht daar niet op en ga zelf kijken en bezoekt U dan ook Belmonte, het wordt steeds mooier.

JACQUES SCHIPPERS,
Voorzitter

BULLETIN VAN DE BOTANISCHE TUINEN TE WAGENINGEN

Het Bulletin is een uitgave van de Stichting Vrienden van het Arboretum te Wageningen. Het Bulletin verschijnt tweemaal per jaar, in het voorjaar en het najaar.

Redactie

PROF. DR. L.H.W. VAN DER PLAS
(voorzitter)
PROF. DR. K. VERHOEFF

Redactie-adres

Leeuweriksweide 2
6708 LK Wageningen,

Ongewijzigde overname van artikelen uit het Bulletin is onder bronvermelding toegestaan na verkregen toestemming van de auteur(s) en de redactie.

Vormgeving

Grafisch Atelier Wageningen
Miek Saaltink

Druk

Drukkerij Modern, Bennekom

ISSN: 0166-7092

Redactioneel

Ook in dit Bulletin weer veel aandacht voor de stand van zaken rond de toekomst van het beheer van het Belmonte arboretum. Evenals Koen Verhoeff schreef in zijn laatste redactioneel in Bulletin 58, begin ook ik mijn eerste redactioneel met de mededeling dat er hard gewerkt is om de toekomst van het Belmonte veilig te stellen, maar dat de allerlaatste stappen nog genomen moeten worden. Dit zal waarschijnlijk binnen één of twee maanden gebeuren; meer hierover in de stukken van en over de Arboretumstichting in dit nummer. Zodra alles rond is, zullen we u hierover informeren met een nieuwsbrief.

Verder aandacht in dit nummer voor de gebruikelijke rubrieken. In de serie over andere arboreta een artikel over het bij velen onbekende arboretum Het Gogh, in de Betuwse gemeente Druten. Ook een kort verslag van de zeer geslaagde manifestatie 'Belmonte op zijn Best'. In dit nummer geeft een jonge 'wandelaar' haar visie op de aantrekkelijke kanten van het Belmonte. Tenslotte aandacht voor de bloeikalender.

Graag wil ik van deze gelegenheid gebruik maken om Koen Verhoeff te bedanken voor het vele werk dat hij jarenlang gedaan heeft als eindredacteur van ons Bulletin. Het overdragen van deze functie betekent echter niet dat hij op zijn lauweren gaat rusten: in zijn functie als voorzitter van de Arboretumstichting is zijn inzet voor het Belmonte alleen maar toegenomen! Ook zal hij voorlopig lid blijven van de redactie en (zoals u ook in dit nummer ziet) bijdragen voor het Bulletin blijven leveren. Nogmaals namens alle mensen, die de Wageningse arboreta een warm hart toedragen: Bedankt Koen!!!

LINUS VAN DER PLAS

Inhoud

- 2 Van de voorzitter
- 3 Redactioneel
- 4 Arboretum Stichting Wageningen
- 5 Jaarverslag Arboretum Stichting
- 6 Arboretum Het Gogh te Horssen
- 8 De wandelaar
- 10 Belmonte op z'n best
- 11 Bloeikalender

Arboretumstichting Wageningen

Na de berichtgeving in december 2010 kan nu worden gemeld dat de oprichting van een overkoepelende 'Beheersstichting Belmonte Arboretum Wageningen' nabij is. Het ligt in de verwachting dat de formele oprichting in juni of juli van dit jaar zal plaats vinden. In deze stichting zal de Arboretumstichting Wageningen participeren. Voor ons is de oprichting van belang omdat daarmee de toekomst van het Belmonte arboretum wordt veilig gesteld. Maar ook omdat we dan meer naar buiten kunnen treden en actief aan fondsenwerving kunnen gaan werken.

Het is de bedoeling dat elk der partners een deel van de totale kosten voor haar rekening gaat nemen, waarbij de Arboretumstichting zich speciaal op de collecties richt. Nadere informatie over de kosten en ons plan voor fondsenwerving volgt in het volgende nummer van het Bulletin.

Intussen heeft de door het bestuur ingestelde commissie van deskundigen een rondgang gemaakt door het arboretum en voor wat betreft de verschillende collecties vastgesteld wat er aan achterstallig onderhoud is en wat er met de verschillende collecties op korte of langere termijn gedaan moet worden. Er zal daartoe een gefaseerd plan van aanpak worden opgesteld. Correcte etikettering, met indien bekend ook de Nederlandse namen en het opstellen van duidelijke informatieborden spelen hierbij een belangrijke rol: de ontsluiting van de collecties voor het publiek komt dan meer tot zijn recht.

Met vertegenwoordigers van het Gelders Landschap is nagegaan wat er aan achterstallig boomonderhoud is, mede gelet op mogelijke risico's voor bezoekers.

Inmiddels heeft de tweede bijeenkomst met de Klankbordgroep plaats gevonden. Was de eerste vooral gericht op het geven van informatie vanuit het bestuur van de stichting, we konden nu ook aandacht gaan geven aan ideeën en wensen die leven bij de betrokken organisaties. Het doel van dit overleg is om 'Wageningen' te betrekken bij ons werk

Een belangrijk item was het in stand houden van het Koetshuis, dat door verschillende organisaties actief op natuur en milieu terrein, waaronder het IVN wordt gebruikt. Tegen betaling van een huurbijdrage zouden de onderhoudskosten gefinancierd kunnen worden

De Arboretumstichting was mede organisator van "Belmonte op z'n Best", een 'markt' voor en door plantenliefhebbers en hobbykwekers in het Belmonte arboretum. Elders in dit nummer vindt u daarover een kort verslag.

KOEN VERHOEFF

VOORZITTER ARBORETUMSTICHTING WAGENINGEN. WWW.ARBORETUMSTICHTING-WAGENINGEN.NL

Jaarverslag 2010

Met het verlijden van de statuten op 7 juni van dit jaar was de Stichting een feit. Het initiatief tot oprichting van de stichting is begin februari genomen door Koen Verhoeff, Harry Harsema en Johan Feenstra. De noodzaak hiertoe werd gevoeld, omdat het wetenschappelijk beheer van de aanwezige collecties aan planten en bomen in de Wageningse arboreta door Wageningen UR was gestaakt en de universiteit voor het beheer op zoek was naar medefinanciers. Voortzetting van deskundig beheer van de collecties wordt evenwel van belang geacht omdat juist dit een bijzonder kenmerk is van de arboreta. Verder vertegenwoordigen de collecties een cultuurhistorische, educatieve en wetenschappelijke waarde.

Op 18 februari is het bestuur van de stichting i.o. voor de eerste maal bijeengekomen. Het is samengesteld uit personen met een verschillende achtergrond en met wortels in de Wageningse samenleving teneinde draagvlak te verkrijgen. De Raad van bestuur van Wageningen UR heeft vanaf het begin de oprichting gesteund. Voorts is direct contact gezocht met de Stichting UTOPA aan welke stichting al eerder het Dreijen arboretum was verpacht. Dit leidt ertoe dat de stichting zich vooralsnog zal concentreren op het Belmonte arboretum en zijn omgeving.

In het eerste halfjaar is de aandacht vooral uitgegaan naar het opstellen van statuten op basis van de in februari geformuleerde startnotitie en het leggen van de noodzakelijke contacten met o.a. de Stichting UTOPA, het Von Gimborn arboretum in Doorn, de Nederlandse Rhododendron Vereniging, de stichting Vrienden van het Arboretum, de directie van Hotel de Wageningse Berg, de gemeente Wageningen, de Stichting Gelders Landschap en Geldersche Kastelen. Voorts is de museumstatus van de beide arboreta voorlopig veilig gesteld. Deze dreigde verloren te gaan doordat het wetenschappelijk beheer door Wageningen UR was gestaakt. Tenslotte is regelmatig deel genomen aan het 'Wageningse Arboreta Overleg' totdat dit werd opgeheven in juni van dit jaar na oprichting van

de Arboretumstichting Wageningen.

In de tweede helft van dit jaar is de opzet van de organisatie ter hand genomen, o.a. het benoemen van de Klankbordgroep en de Wetenschappelijke adviescommissie en de formulering van een reglement voor beide instituties. De Klankbordgroep kwam op 24 november voor het eerst bij elkaar. De bijeenkomst had het karakter van een kennismakingsbijeenkomst. Het overleg met de verschillende gremia, met name Wageningen UR, werd voortgezet. Voorts is aandacht besteed aan de bekendmaking van de oprichting en doelstelling van de stichting via het Bulletin van de Botanische Tuinen Wageningen en via het blad de Nieuwe Veluwe. Koen Verhoeff was tevens eindredacteur van het Bulletin en in die hoedanigheid werd samengewerkt met de stichting Vrienden van het Arboretum, die het blad uitgeeft. Voorts is de opstelling van een beleidsplan ter hand genomen dat naar verwachting begin 2011 gereed zal zijn.

Op financieel gebied is begonnen met het werven van donateurs en zijn enkele grotere schenkingen ontvangen, waaruit de aanloopkosten kunnen worden gedekt. Dit betrof onder meer een aanzienlijke bijdrage van de stichting Vrienden van het Arboretum, die o.a. de notariële kosten van de statuten voor hun rekening namen. Het werven van sponsors en verdere bekendmaking van de stichting teneinde meer donoren en schenkingen te verkrijgen zal begin 2011 ter hand worden genomen, zodra bekend is hoe het beheer van Belmonte in zijn totaliteit vorm zal krijgen. Dit wacht op verdere besluitvorming door Wageningen UR. De ANBI-status werd aangevraagd en verkregen. Na de oprichting op 7 juni is het voorlopige bestuur doorgegaan als bestuur van de Arboretumstichting Wageningen met uitzondering van Johan Feenstra, die zijn missie als beëindigd beschouwde. In totaal kwam het bestuur dit jaar 13 maal bijeen, waarvan zes maal als voorlopig bestuur.

Wageningen, januari 2011

H. ROGAAR SECRETARIS

Arboretum Het Gogh te Horssen

KOEN VERHOEFF, gebaseerd op een interview met de eigenaar

In Horssen, gemeente Druten, ligt verscholen achter een oude boerderij, met het zicht op een oude kerk het arboretum "Het Gogh". De eigenaar, de heer Piet Vos, is een bekende op het terrein van arboreta in Nederland. Hij is initiatiefnemer geweest voor de oprichting van een werkgroep van bezitters van kleine arboreta.

De leden van die groep komen twee keer per jaar bijeen om ervaringen te delen, te spreken over de samenstelling en de continuïteit van kleine collecties en om informatie uit te wisselen over aanwezige boom- en heester bestanden.

Het Gogh arboretum is ca 0,5 ha groot en is ontstaan als een hobby van de heer Vos, toen hij nog volop aan het werk was als wetenschapper bij de Radboud Universiteit in Nijmegen. Hij kocht de boerderij met de grond in 1969.

De tuin was aanvankelijk nog in gebruik bij een boomkweker, maar geleidelijk aan heeft de heer Vos diverse bomen en andere beplanting aangebracht. Daarbij gaat het met name om bijzondere botanische soorten; variëteiten/cultivars hebben niet zijn belangstelling.

Gezien het feit dat de bodem van de tuin uit vruchtbare rivierklei bestaat, moest hij zich gaan specialiseren in geslachten en soorten die daarop goed konden gedijen. Voorts vond hij het interessant om mono-typische geslachten te verzamelen.

Er staan onder meer verschillende Magnolia soorten, diverse onbekende vertegenwoordigers van de Rosaceae, Acer spec. (esdoorns) Calycanthaceae (specerijstruikachtigen) en Styracaceae (Storaxboomachtigen) en diverse soorten van het geslacht Tilia (linde).

In de ondergroei staan ettelijke onbekende soorten van het geslacht Rheum (rabarber), vele soorten salomonszegel en Hosta soorten. Van grote afstand is een populier te zien Populus szechuanica, met dikke, horizontaal, net

onder het grondoppervlak groeiende wortels. In de nabije omgeving van deze wortels heeft de wortelparasiet Lathraea clandestina, de schubwortel, zich over een groot oppervlak ontwikkeld met prachtige paarse bloemen. In het Belmonte arboretum is deze parasiet maar op een heel klein oppervlak te bewonderen.

De grond is vrijwel geheel bedekt met allerlei plantensoorten die het geheel een heel aparte indruk geven, maar toch één geheel vormen met de bomen opstand

Om verbreding van zevenblad tegen te gaan worden verschillende pollen vormende *Symphytum* soorten (smeewortel) ingezet!

Het oppervlak van de tuin is klein en dunnen wordt een noodzaak. Vandaar dat collega dendrologen na een bezoek moeten aangeven welke bomen of heesters naar hun mening wel geruimd kunnen worden.

Bezoekersaantallen zijn laag. Inwoners van Horssen mogen gratis de tuin bezoeken en één keer per jaar mogen inwoners van de gemeente Druten, waarvan Horssen deel uitmaakt, gratis het arboretum bezoeken.

Dat neemt niet weg dat een bezoek onder leiding van Piet Vos een ware belevenis is. Hij is een bevolgen docent!

Zie ook W.Kromhout, *Arbor Vitae* [1-21] 2011

Verdwalen in het arboretum

Mijn favoriete plek in het arboretum is het uitkijkpunt over de Rijn. s'Avonds kun je daar heel mooi rustig zitten. En nadenken. Ik vind het leuk om naar het water te kijken. Vooral op die zomeravonden, of als het net geregend heeft. Dan ruikt het zo lekker naar dat natte gras.

Ik hou niet zo heel erg van wandelen. Maar die kleine avondwandelingen? Daar ben ik dol op! Laatst maakte ik met mijn moeder dus zo'n avondwandeling en toen hebben we een nieuw paadje ontdekt! We liepen over het paadje en plotseling zagen we een vrouw midden op het pad liggen. Ze lag op een handdoek en naast haar lag een boekje. Wat zou ze daar doen? Zou het een dichteres zijn? Toen ze door kreeg dat wij er aankwamen keek ze een beetje betrappt op. Wij liepen snel verder en kwamen bij een punt dat het einde leek te zijn, maar als je door de bosjes ging, kwam je via een smal paadje weer op de weg waar je vandaan kwam. Het arboretum zit vol verrassingen!

Ergens staat een hele oude boom, een wilg. De stam is een soort bruggetje. Vroeger speelde ik altijd bij de boom. Dan klom ik er op, dan sprong ik er weer af... Er is ook een klein vijvertje bij. Heel sprookjesachtig. Door die slierterige takken is het een heel apart stukje van het park. Er zijn wel meer van zulke plekken, en dat vind ik juist leuk.

Net mensen

Ook vind ik het leuk dat er allemaal verschillende bomen zijn. Grote, kleine, smalle, lange of dikke... Vooral de bomen met bloemen ('bloesems') vind ik mooi. Maar dat er veel verschillende zijn vind ik vooral leuk! Ik vind het net mensen. Allemaal met hun eigen persoonlijkheid. Soms herken ik ook mensen. Een boom met heel veel bloemen doet me denken aan een heel vrolijk iemand. En een klein lief boompje vind ik lijken op een klein babytje.

Ik ben in de winter jarig, en vroeger ging ik dan wel eens met mijn verjaardag sleeën. Van die

grote heuvel. Daar lukt het heel goed. Ik vind het heel leuk om juist daar te sleeën. In de winter het net een soort sprookjesbos. Het ziet er dan heel mooi uit.

Verdwaald

Toen ik 10 jaar was ging ik samen met een vriendin van me voor het eerst alleen naar het arboretum. We probeerden te verdwalen. Dus we liepen wat heen en weer. Maar ik bleef het herkennen. Totdat we eindelijk op een paadje kwamen dat ik niet kende. We kwamen een oud bankje tegen en daar gingen we op zitten. We bleven daar lang zitten kletsen, tot dat we het een beetje koud kregen. Toen stonden we op en liepen we verder. Maar we wisten niet waarheen! Het was gelukt, maar wat nu? Het was best wel een beetje eng, met al die bomen boven je. Het was al aan het schemeren toen we het weer herkenden. We zijn zo snel mogelijk het park uit gerend. Niet meer doen dus!

CHARLEY HARSEMA

SCHOLIERE PANTARIJN, 13 JAAR

Belmonte op z'n Best

TEKS HANS DE BOER, WOUT KROMHOUT EN KOEN VERHOEFF

Op 1 mei vond de derde editie van 'Belmonte op z'n Best' plaats in het Belmonte arboretum te Wageningen. Begunstigd door prachtig zomerweer bezochten tussen de 1200 en 1500 mensen deze 'markt'.

Deze derde editie werd georganiseerd door de Nederlandse Rhododendron Vereniging, de Nederlandse Dendrologen Vereniging en de Arboretumstichting Wageningen. Naast leden van deze drie organisaties waren ook andere verenigingen van plantenliefhebbers vertegenwoordigd. Al deze groeperingen maakten reclame voor hun activiteiten.

Natuurlijk waren er ook verschillende gespecialiseerde kwekers die heesters en jonge bomen te koop aanboden. De kramen vol met planten en de planten die waren uitgesteld op het grasveld er voor zorgden voor een prachtige groene markt.

Al kort na de opening om 10.00 uur liepen de eerste bezoekers al weer naar huis met enkele bijzondere planten voor hun tuin.

Tot aan de sluitingstijd was er volop belangstelling en diegenen die planten voor de verkoop hadden meegebracht waren tevreden over de getoonde belangstelling en de behaalde omzet. Het muzikale optreden van een kleine groep 'blazers' uit Wageningen oogstte veel aandacht en applaus, terwijl de catering, verzorgd door Hotel-Restaurant De Wageningsche Berg, eveneens goede zaken deed.

Kortom, het was een zeer geslaagde 'planten markt'. Op naar de 4e editie in 2012!

Bezienswaardigheden

mei - oktober 2011

ARBORETUM DE DREIJEN

Mei / juni

Sierkers (*Prunus*) bloeiend
Beverboom (*Magnolia*) bloeiend
Rhododendron bloeiend
Bruidsbloem (*Deutzia*) bloeiend
Parelstruik (*Exochorda*) bloeiend
Kamperfoelie (*Lonicera*) bloeiend
Sering (*Syringa*) bloeiend
Zakdoekjesboom (*Davidia*) bloeiend
Dwergkwee (*Chaenomeles*) bloeiend
Trompetboom (*Catalpa*) bloeiend
Sneeuwklompjesboom (*Halesia*) bloeiend
Sierappel (*Malus*) bloeiend
Roos (*Rosa*) bloeiend
Weigela bloeiend
Paulownia bloeiend

juli / augustus

Vaste planten (diverse) bloeiend
Vlinderstruik (*Buddleja*) bloeiend
Hortensia (*Hydrangea*) bloeiend
Hertshooi (*Hypericum*) bloeiend
Roos (*Rosa*) bloeiend en/of in vrucht

September / oktober

Blauwe spirea (*Caryopteris*) bloeiend
Ceratostigma bloeiend
Duivelswandelstok (*Aralia*) bloeiend
Althaeastruik (*Hibiscus syriacus*) bloeiend
Aster bloeiend
Sierappel (*Malus*) in vrucht
Lijsterbes en meelbes (*Sorbus*) in vrucht
Meidoorn (*Crataegus*) in vrucht
Roos (*Rosa*) in vrucht
Dwergmispel (*Cotoneaster*) in vrucht
Kardinaalsmuts (*Euonymus*) in vrucht
Hulst (*Ilex*) in vrucht
Zuurbes (*Berberis*) in vrucht

ARBORETUM BELMONTE

Mei / juni

Beverboom (*Magnolia*) bloeiend
Sierkers (*Prunus*) bloeiend
Rhododendron bloeiend
Parelstruik (*Exochorda*) bloeiend
Sering (*Syringa*) bloeiend
Zakdoekjesboom (*Davidia*) bloeiend
Trompetboom (*Catalpa*) bloeiend
Sneeuwklompjesboom (*Halesia*) bloeiend
Sierappel (*Malus*) bloeiend
Brem (*Cytisus*) bloeiend
Paardekastanje (*Aesculus*) bloeiend
Boerenjasmijn (*Philadelphus*) bloeiend
Roos (*Rosa*) bloeiend
Paulownia bloeiend

Juli / augustus

Hortensia (*Hydrangea*) bloeiend
Spierstruik (*Spiraea*) bloeiend
Roos (*Rosa*) bloeiend en/of in vrucht

September / oktober

Struikheide (*Calluna*) bloeiend
Althaeastruik (*Hibiscus syriacus*) bloeiend
Sierappel (*Malus*) in vrucht
Lijsterbes en meelbes (*Sorbus*) in vrucht
Meidoorn (*Crataegus*) in vrucht
Roos (*Rosa*) in vrucht
Dwergmispel (*Cotoneaster*) in vrucht
Kardinaalsmuts (*Euonymus*) in vrucht
Hulst (*Ilex*) in vrucht

Uitgave: Stichting Vrienden van het Arboretum

De Stichting Vrienden van het Arboretum te Wageningen

stelt zich ten doel de behartiging van de belangen van de Botanische Tuinen te Wageningen, De Dreijen en Belmonte.

Beide tuinen zijn gelegen aan de Generaal Foulkesweg te Wageningen, resp. nr. 37 en nr. 94.

drs. J.M. Schippers, voorzitter

mr. J. Smit, secretaris/penningmeester

ir. P. den Besten, lid

Postadres: Paul van Ostayenstraat 1, 6708 RX Wageningen.

Postbankrekening: 949425

Begunstiger van de Stichting kan men worden door schriftelijke aanmelding bij de secretaris, Paul van Ostayenstraat 1, 6708 RX Wageningen.

De jaarlijkse bijdrage bedraagt minimaal €15,00.

Begunstigers wordt verzocht bij adresverandering de wijziging op te geven aan vorenstaand adres.

Voor de betaling van de begunstigers-bijdrage wordt een acceptgiro toegezonden. Tegelijkertijd ontvangen begunstigers een persoonlijke begunstigerskaart voor het betreffende jaar. Beide zaken kunnen ook bijgesloten zijn in het Bulletin. Deze begunstigerskaart geeft gratis toegang tot de erop vermelde Botanische tuinen in Nederland. Begunstigers van de Stichting ontvangen het Bulletin.